

Αφιέρωμα στον Τζόρτζιο ντε Κίρικο “130 έτη από τη γέννηση του & τα 40 έτη από το θάνατο του”

ΚΟΙΝΟΝ ΤΩΝ ΜΑΓΝΗΤΩΝ

Βόλος, 01 Αυγούστου 2018

**Magnesian
League**

Worldwide Association of
Magnesians Abroad

**Το Κοινόν
των Μαγνήτων**

Παγκόσμιο Σωματείο
Αποδήμων Μαγνήτων

Εάν κοιτάξουμε ένα από τα πιο διάσημα έργα του καλλιτέχνη, τον πίνακα *Ανησυχητικές Μούσες* (*Le Muse inquietanti*), ζωγραφισμένο το 1916, είναι δυνατό να αντιληφθούμε άμεσα την ακατανόητη σχέση μεταξύ κάποιων αντικειμένων και του περιεχομένου. Αυτή η σχέση παρουσιάζεται ως αντιφατική.

Στα δεξιά διακρίνεται μια γυναικεία φιγούρα με κεφάλι σε σχήμα κορούνας, στα αριστερά, υπάρχει ένα κεφάλι σε σχήμα επιμηκυμένου μπαλονιού και ένα πέπλο που περιβάλλει την φιγούρα. Στο βάθος, το Καστέλο Εστένσε της Φερράρα (*Estense Castle*): δύο καμινάδες και ένας πύργος από κάτω.

Στα μεταφυσικά έργα του ντε Κίρικο παρουσιάζονταν συχνά πρόσωπα και αντικείμενα εντός του ίδιου περιεχομένου και η σχέση μεταξύ τους φάνταζε ανεξήγητη. Μεγαλειώδεις αρχιτεκτονικές κατασκευές και καμινάδες εργοστασίων, τρίγωνα, πλαίσια, ανδρείκελα, γύψινα αγάλματα, χειρουργικά γάντια, σπιρτόκουτα, πίνακες ζωγραφικής σε καβαλέτο. Η σύνθεση είναι γενικά επιβλητική.

Η γραμμική προοπτική είναι το σύστημα με το οποίο συντονίζει γεωμετρικά τις φιγούρες και τα αντικείμενα εντός του ενιαίου χώρου. Ο χώρος συγχέεται με τα αντικείμενα, είναι μη κατοικήσιμος.

Τα κουτιά από μπισκότα και τα σπέρτα δίπλα στις αρχιτεκτονικές κατασκευές καθορίζουν την διακοπή όλων των κλιμάκων μέτρησης. Τα χρώματα είναι ζεστά και βαθιά. Το φως είναι έντονο, ακίνητο και δίχως δόνηση.

Η αίσθηση της μεταφυσικής τέχνης γίνεται αντιληπτή μέσα από την ομοιογενή και αρμονική μεγαλειότητα που δημιουργείται από τα ανομοιογενή στοιχεία.

Στην τοιχογραφία Η Απελευθέρωση του Αγίου Πέτρου (The Liberation of St. Peter), ζωγραφισμένη από τον Ραφαήλ το 1513-14, η οποία βρίσκεται σε μία από τις αίθουσες του Βατικανού, παρατηρούμε τρία σημαντικά στοιχεία: το φως, την αλληλουχία (όπως σε ένα εικονογραφημένο σενάριο, υπάρχουν τρεις στιγμές της ιστορίας), την υποκριτική. Όπως ακριβώς σε μία ταινία. Χωρίς ήχο ή κίνηση, δεδομένου ότι μία ταινία αποτελείται από κινούμενες εικόνες.

Οι πηγές φωτός είναι ποικίλες: το φεγγάρι, το φανάρι, το φως που εκπέμπεται από τις δύο φιγούρες του Αγγέλου αλλά και από το ίδιο το παράθυρο, γύρω από το οποίο αναπτύσσεται το έργο. Οι λεπτομέρειες έχουν αποδοθεί με τρόπο τέτοιο, ώστε αρκετοί μελετητές ήταν σε θέση να οραματιστούν τι θα ακολουθήσει μετά, μέσα από το φως, ο Καραβάτζο και ο Ρέμπραντ. Η επίδραση που έχει η τοιχογραφία στον θεατή είναι τέτοια που ο θεατής αναγκάζεται να αντιληφθεί με μεγαλύτερη ένταση την ευθύνη της θέσης του ως παρατηρητή: αναγκαζόμαστε να σκεφτούμε αυτό που βλέπουμε.

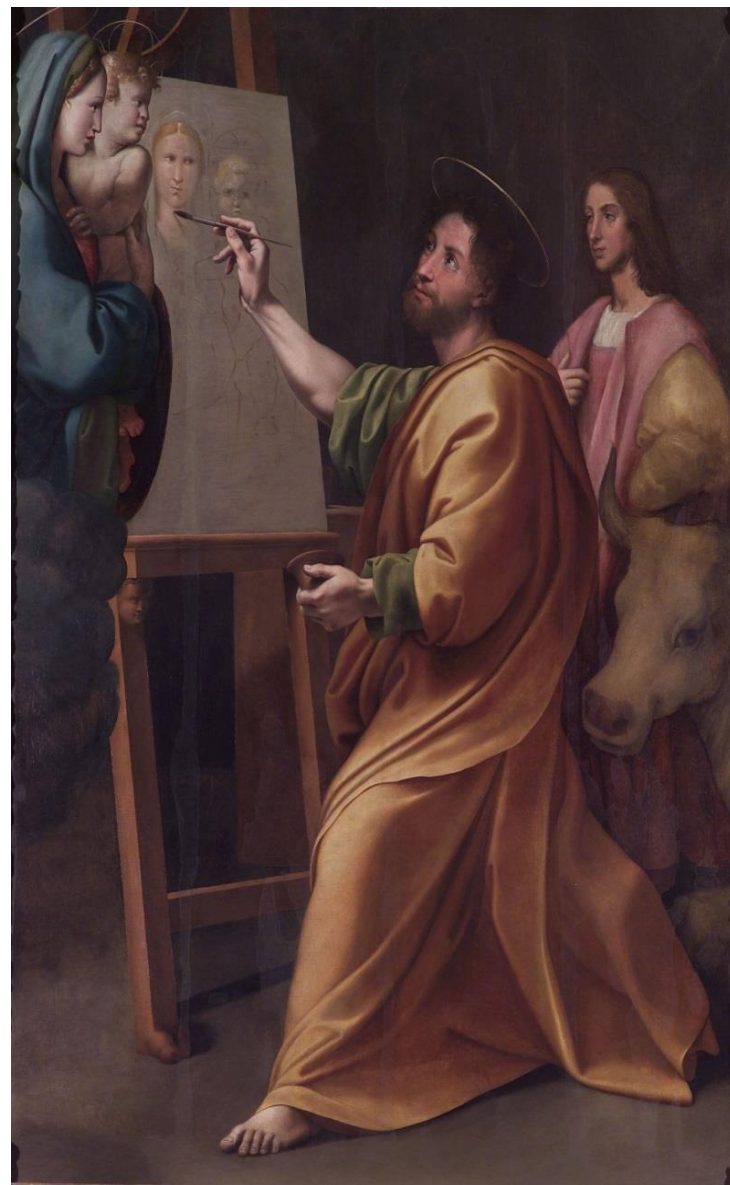
Η σκηνή είναι ιδιαίτέρως ενιαία, παρά το διαχωρισμό σε τρεις διαφορετικές περιοχές που αντιστοιχούν σε τρεις διαφορετικές στιγμές της ιστορίας. Στη μέση, πάνω από ένα πλέγμα ανάμεσα στο σκοτάδι και τα παραπετάσματα, εμφανίζεται η φιγούρα ενός αγγέλου που ακτινοβολεί εντός της φυλακής. Στα δεξιά, ο άγγελος οδηγεί τον απόστολο εκτός της φυλακής.

Στο δοκίμιό με τίτλο «Ραφαέλο» ο ντε Κίρικο

αναφέρει πως σε ορισμένους πίνακες ο Σάντσιο αγγίζει τη μεταφυσική οπτική μέσα από την οικειότητα της σκηνής, στην οποία οι φιγούρες μας δημιουργούν την αίσθηση της έκπληξης και σχεδόν της ταραχής που αισθάνεται κάποιος όταν εισέρχεται σε ένα δωμάτιο το οποίο θεωρείται μη κατοικήσιμο, αλλά το βρίσκει γεμάτο κόσμο. Η έκπληξη και η αίσθηση θαυμασμού που μας δημιουργούν ορισμένα υπέροχα έργα οφείλεται σε μια προσωρινή 'αναστολή της ζωής'.

Καθώς εισερχόμαστε στο δωμάτιο, το νήμα της ανθρώπινης λογικής χάνεται και οι φιγούρες που βλέπουμε σε αυτή την αναστολή, ακόμη και δίχως να αλλάζουν σχήμα, μοιάζουν με φαντάσματα. Οι πλευρές της μεταφυσικής αιθέριας αίσθησης που εντοπίζει ο ντε Κίρικο στον πίνακα «Ο Άγιος Λουκάς ζωγραφίζει την Παναγία (San Luca painting the Virgin)», αποδίδονται στον Ραφαέλο.

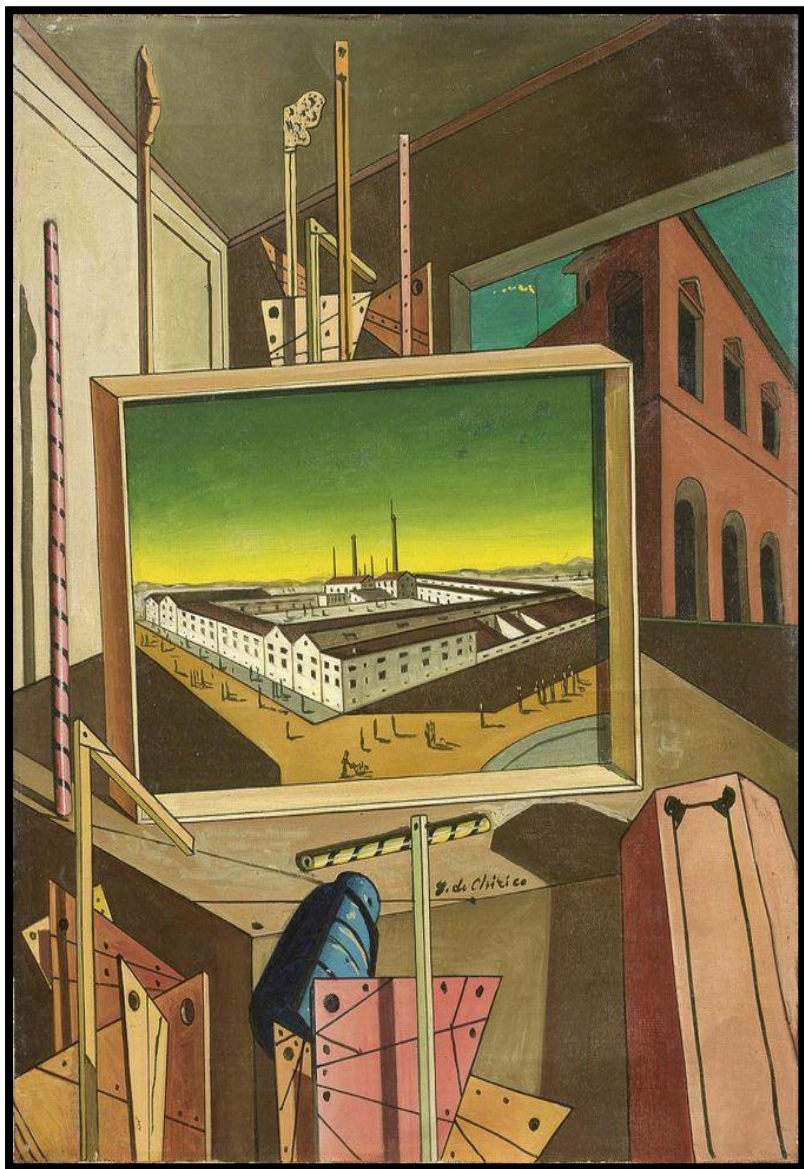

Για κάποια έργα, η σχέση που αναπτύσσουν με τον παρατηρητή ή πιο σωστά με την οπτική του γωνία, αποτελεί ουσιαστικό ερμηνευτικό κλειδί. Ας πάρουμε ως παράδειγμα το έργο του Ντιέγο Βελάθκεθ Οι δεσποινίδες των τιμών (Las Meninas), από το 1656. Αν και ο βασιλιάς και η βασίλισσα είναι ορατοί μόνον μέσα από την αντανάκλαση στον καθρέπτη, παραμένουν το μοναδικό επίκεντρο του πίνακα, προς το οποίο στρέφονται τα βλέμματα σχεδόν όλων των χαρακτήρων που απεικονίζονται στον πίνακα.

Ως θεατές, αντιλαμβανόμαστε πως δεν έχουμε συμπεριληφθεί στην σκηνή, διότι τη θέση μας έχει πάρει το βασιλικό ζευγάρι, ενώ ο πίνακας ζωγραφικής, τον οποίο δημιουργεί ο Βελάθκεθ, παραμένει τελείως εκτός του οπτικού μας πεδίου.

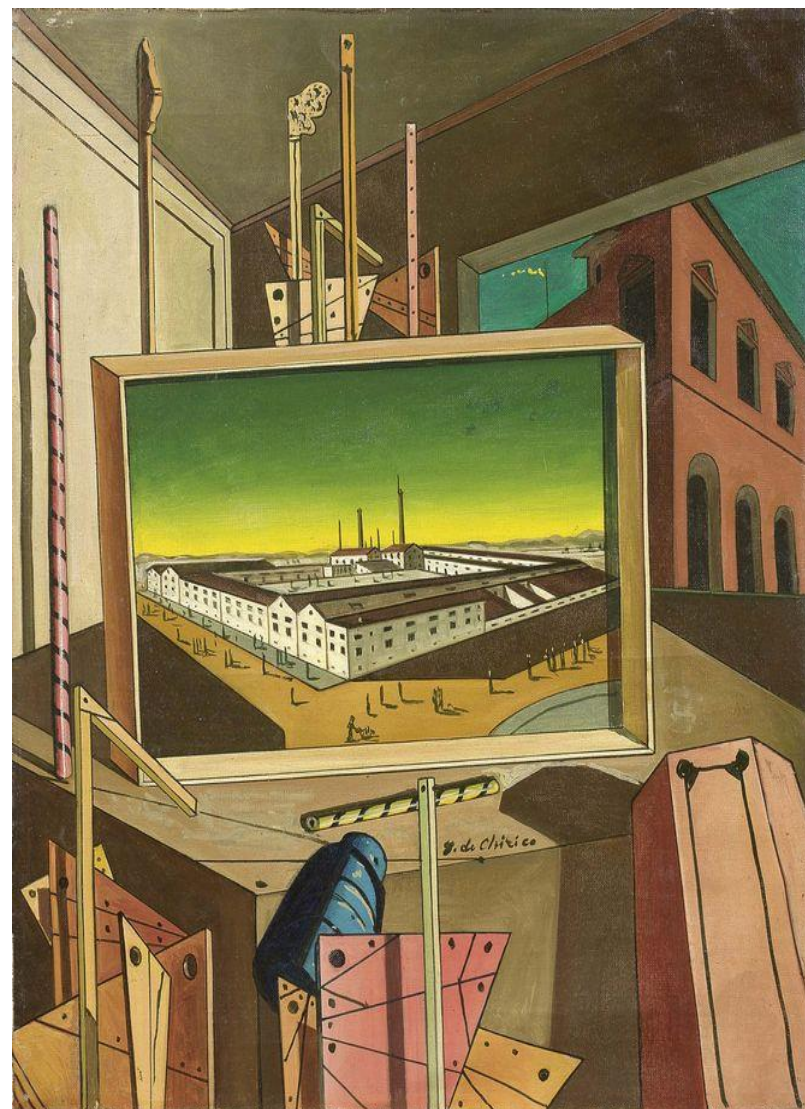

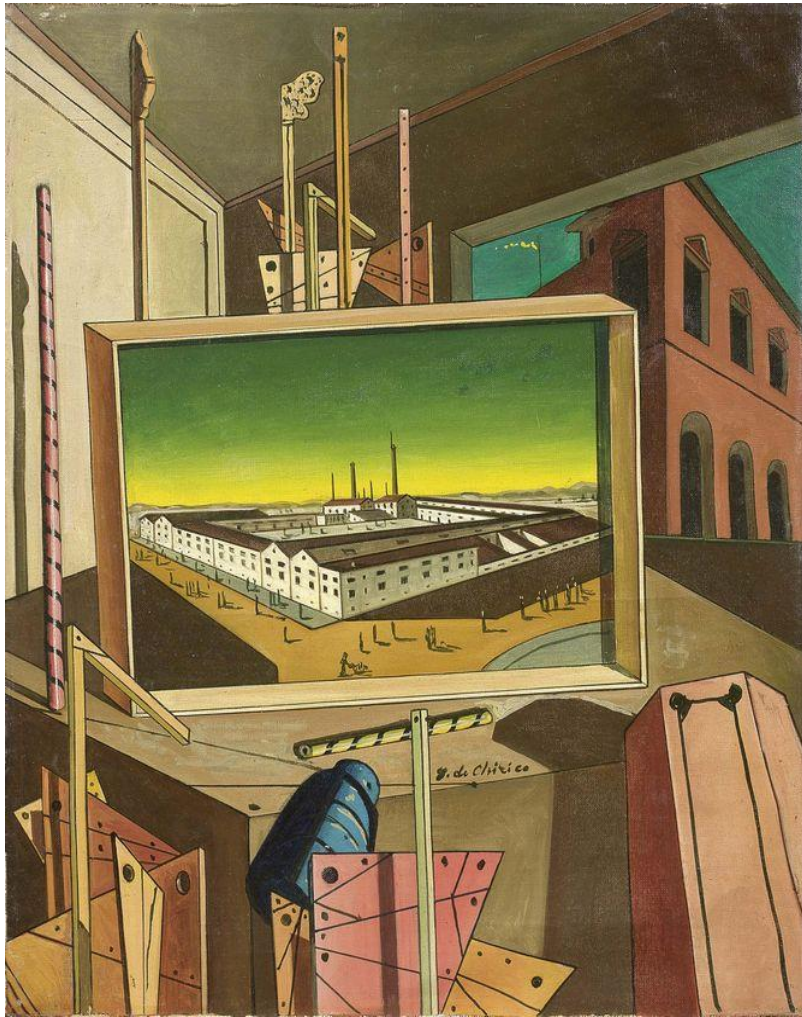
Θα ήθελα να κλείσω με το έργο Μεταφυσικό εσωτερικό με μεγάλο εργοστάσιο (Interno metafisico con grande fabbrica), το οποίο ζωγράφησε ο ντε Κίρικο το 1916. Μιλήσαμε ήδη για τον περιορισμένο χώρο, μέσα στον οποίον συμβαίνουν τα πάντα, τους οικείους χώρους, όπου το νήμα της λογικής χάνεται, αλλά και για την αλληλουχία των εικόνων, όπου είναι δυνατό να περιλαμβάνονται διαφορετικά αντικείμενα και σκηνικά, καθώς και για τις εσωτερικές και εξωτερικές οπτικές γωνίες.

Σε αυτό το έργο παρουσιάζεται ένα δωμάτιο όπου φαίνονται τα επίπεδα του ταβανιού και των τοίχων; μέσα από τα παράθυρα μπορούμε να δούμε τα εξωτερικά κτήρια.

Πάνω σε έναν μεγάλο κύβο βρίσκεται τοποθετημένος ένας πίνακας που απεικονίζει ένα τεράστιο εργοστάσιο, μικροσκοπικές φιγούρες, η σκιά των οποίων προβάλλεται στο έδαφος, καθώς και ένα τρένο, ο καπνός του οποίου διασκορπίζεται σε μεγάλο τμήμα του μπλε ουρανού.

Είναι ένας πίνακας εντός του πίνακα, ο οποίος χαρακτηρίζεται από αξιοσημείωτο ρεαλισμό, με αντικείμενα στο σχήμα παιχνιδιών, 'εργαλεία κατασκευής', παιχνιδιού, μετρήσεως, αλλά και άκαμπτες γεωμετρίες και σπειροειδή στοιχεία. Η θέα εντός του πίνακα είναι σαν ένα μεγάλο παράθυρο με θέα σε μια άλλη γωνιά του κόσμου.

Σαν να λέμε, ο πίνακας εντός του πίνακα και η σκηνή εντός της σκηνής: υπάρχουν αναφορές σε πραγματικά δεδομένα, υπάρχει το εσωτερικό και το εξωτερικό του, αλλά υπάρχει επιπλέον και άλλο εξωτερικό τμήμα –αυτό που απεικονίζεται στο πίνακα στο καβαλέτο-απομακρυσμένο στο χώρο και στο χρόνο. Υπάρχει μια αίσθηση κίνησης, αυτή του τρένου, αλλά και αναφορές σε ανθρώπους και τοπία απομακρυσμένα από το περιεχόμενο του πίνακα.

Είναι ένα μουσείο στο οποίο εμπεριέχονται πολλά από τα στοιχεία της τέχνης του ντε Κίρικο, μια σκηνή ενός αινιγματικού κόσμου – όχι περισσότερο αινιγματικού από ότι είναι ήδη ο κόσμος- όπου δεν χρειάζεται να ανακαλύψουμε το νόημα των συνδέσεων, αλλά απλά να εστιάσουμε το βλέμμα μας, να νιώσουμε έκπληκτοι και να ανακαλύψουμε μια άλλη οπτική γωνία η οποία θα εμπλουτίσει τη γνώση μας.

Σας ευχαριστούμε πολύ!!!

**Magnesian
League**

Worldwide Association of
Magnesians Abroad

**Το Κοινόν
των Μαγνήτων**

Παγκόσμιο Σωματείο
Αποδήμων Μαγνήτων